

Rozwój rynku: Tytoń i wyroby nikotynowe (CN 24) — 2015–2025

Wprowadzenie

Handel zagraniczny Unii Europejskiej wyrobami tytoniowymi i nikotynowymi (dział 24 CN) w latach 2015–2025 przeszedł głęboką transformację. Obrót towarowy wzrósł wartościowo o kilkadziesiąt procent, podczas gdy wolumen uległ jedynie nieznacznej zmianie. Za tym wzrostem stoi przede wszystkim pojawienie się nowej kategorii produktów do wdychania bez spalania oraz stopniowa reorientacja geograficzna – zarówno po stronie dostawców, jak i odbiorców. Równocześnie kurcząca się produkcja unijna sprawiła, że Wspólnota z eksportera netto stała się importerem netto, co rodzi nowe pytania o bezpieczeństwo dostaw i odporność łańcuchów wartości. Poniższy raport opisuje te zjawiska na podstawie danych z unijnego dashboardu handlowego.

1. Nowe produkty nikotynowe napędzają wzrost wartości handlu przy stabilnym wolumenie

Wartość wymiany handlowej z krajami trzecimi wzrosła znacznie szybciej niż ilość towarów, co odzwierciedla przesunięcie w kierunku wyrobów o wysokiej cenie jednostkowej, zwłaszcza produktów zawierających nikotynę przeznaczonych do wdychania bez spalania.

1.1. Całkowita wartość unijnego eksportu wzrosła o 87,6%, podczas gdy wolumen zwiększył się jedynie o 5,1%, co wskazuje na silny wzrost cen jednostkowych wywołany zmianą asortymentu

W analizowanym okresie eksport UE zwiększył się z 4,44 mld EUR do 8,32 mld EUR (+87,6%), natomiast wolumen eksportu wzrósł z 394 tys. ton do 414 tys. ton (+5,1%). Średnia cena jednostkowa wzrosła z 11 251 EUR/t do 20 096 EUR/t (+78,6%). Podobne tendencje dotyczyły importu – wartość zwiększyła się o 74,6% (z 3,10 mld EUR do 5,41 mld EUR) przy wzroście wolumenu o 7,6%, a cena jednostkowa importu podniosła się o 62,4% (z 5 175 EUR/t do 8 405 EUR/t).

Wskaźnik	2015	2025	Zmiana (%)
Eksport (mld EUR)	4,44	8,32	+87,6
Import (mld EUR)	3,10	5,41	+74,6
Wolumen eksportu (tys. t)	394,2	414,2	+5,1
Wolumen importu (tys. t)	597,7	643,2	+7,6
Cena eksportu (EUR/t)	11 251	20 096	+78,6
Cena importu (EUR/t)	5 175	8 405	+62,4

1.2. Kategoria 2404 (wyroby do wdychania bez spalania) pojawiła się w statystykach od 2022 r. i szybko stała się głównym motorem wzrostu po stronie importu i eksportu

Nowa podkategoria 2404 (produkty zawierające tytoń, tytoń odtworzony, nikotynę lub namiastki nikotyny przeznaczone do wdychania bez spalania; pozostałe wyroby zawierające nikotynę) zadebiutowała w danych dopiero w 2022 roku. Już w 2025 roku jej udział w unijnym eksporcie osiągnął 2,91 mld EUR (34,9% całości), a w imporcie – 1,46 mld EUR (27,1%). Średnia cena jednostkowa w tej kategorii jest wyraźnie wyższa od tradycyjnych wyrobów: w eksporcie wyniosła 51 749 EUR/t, w imporcie 45 423 EUR/t w 2025 roku.

Podkategoria	Wartość eksportu 2022 (mln EUR)	Wartość eksportu 2025 (mln EUR)	Wartość importu 2022 (mln EUR)	Wartość importu 2025 (mln EUR)
2404	1 337	2 909	931	1 462
2402 (papierosy)	2 001	2 352	314	504
2401 (surowiec)	967	1 365	2 346	3 288

(Źródło: porównanie segmentów produktowych)

1.3. Udział nowoczesnych produktów w imporcie i eksporcie systematycznie rośnie, zastępując tradycyjny surowiec tytoniowy

Dynamiczny wzrost kategorii 2404 spowodował, że wyroby o wysokiej wartości dodanej wypierają tradycyjny nieprzetworzony tytoń (2401). O ile w 2015 roku surowiec stanowił odpowiednio 59% importu i 22% eksportu, o tyle w 2025 roku udziały te zmieniły się na 61% (import) i 16% (eksport), ale to dzięki skokowi 2404 całkowity obraz wartości uległ przeobrażeniu. Segment 2402 (papierosy) zachował stabilną pozycję, a 2403 (przetworzony tytoń) stracił na znaczeniu w imporcie przy jednoczesnym wzroście w eksporcie, głównie za sprawą wyższych cen.

2. Geograficzne przeobrażenia: od dominacji Niemiec do wielobiegunowego wzrostu

Struktura partnerów handlowych uległa wyraźnemu przetasowaniu. Tradycyjni liderzy, jak Niemcy, stracili udziały na rzecz państw Europy Środkowo-Wschodniej oraz południowej, a jednocześnie na pierwszego dostawcę wyrósł chiński eksport nowoczesnych wyrobów nikotynowych.

2.1. Eksport do Japonii urósł o 743%, czyniąc ten kraj największym odbiorcą unijnych wyrobów tytoniowych

Dane o głównych partnerach pokazują, że Japonia zwiększyła zakupy z 206 mln EUR w 2015 r. do 1 737 mln EUR w 2025 r. (+743%). Eksport do Turcji wzrósł o 120%, do Ukrainy o 401%, do Szwajcarii o 104%, a do Rosji o 109%. Z kolei Zjednoczone Emiraty Arabskie odnotowały spadek o 44%, co może wynikać z przekierowania strumieni handlu.

Najważniejsi partnerzy eksportowi UE w 2025 r.:

Partner	2015 (mln EUR)	2025 (mln EUR)	Zmiana (%)
Japonia	206	1 737	+743,0
Wielka Brytania	410	599	+46,0
Turcja	237	522	+119,8
Rosja	207	433	+109,3
Szwajcaria	171	349	+103,9
Ukraina	64	318	+401,5
ZEA	334	187	-44,2

2.2. Chiny odnotowały bezprecedensowy wzrost jako dostawca do UE – wartość importu skoczyła o 1643%, napędzana głównie przez kategorię 2404

Przyrost importu z Chin był gwałtowny: z 85 mln EUR w 2015 r. do 1 477 mln EUR w 2025 r. Import od partnerów. Skok nastąpił w 2022 r., kiedy to wartość dostaw wzrosła z 83 mln EUR do 913 mln EUR, a jednostkowa cena wzrosła o 547% w porównaniu z okresem bazowym. Dzięki temu Chiny stały się największym dostawcą wyrobów objętych działem 24, wyprzedzając Brazylię (656 mln EUR, +11%) i Indie (392 mln EUR, +111%). Wysoka wartość chińskiego importu wynika w dużej mierze z przywozu produktów z grupy 2404.

2.3. Wewnątrz UE nastąpiło przetasowanie ról: Włochy, Polska, Rumunia i Szwecja zanotowały kilkusetprocentowe wzrosty eksportu, podczas gdy niemiecki eksport spadł o 35,3%

Struktura eksporterów unijnych uległa głębokiej zmianie. Niemcy, które w 2015 roku odpowiadały za 1,69 mld EUR eksportu, w 2025 roku wyeksportowały jedynie 1,10 mld EUR (-35,3%). W tym samym czasie Włochy zwiększyły eksport z 104 mln EUR do 1,09 mld EUR (+944%), Rumunia z 59 mln EUR do 1,00 mld EUR (+1603%), Polska z 230 mln EUR do 894 mln EUR (+289%), Szwecja z 186 mln EUR do 726 mln EUR (+290%), a Belgia z 403 mln EUR do 853 mln EUR (+112%). Specjalizacja eksportowa (RSCA) w 2025 r. była najwyższa dla Chorwacji (0,71), Litwy (0,66), Grecji (0,64), Polski (0,60) i Portugalii (0,59) – specjalizacja w 2025 r..

2.4. Koncentracja dostawców i odbiorców wzrosła, co zwiększa ryzyko geopolityczne

Wskaźnik Herfindahla-Hirschmana (HHI) dla importu zwiększył się z 840 do 1 128 (+34,3%), a dla eksportu z 585 do 744 (+27,3%) – koncentracja handlu. Oznacza to, że handel jest coraz bardziej skupiony na kilku kluczowych partnerach, co w przypadku zawirowań (np. cenowych czy politycznych) może szybko przełożyć się na zakłócenia w całym łańcuchu dostaw.

3. Nowe wyzwania dla autonomii: kurcząca się produkcja i rosnąca zależność od importu

Transformacja rynku nie pozostała bez wpływu na bezpieczeństwo dostaw. Spadek wewnętrznej produkcji oraz gwałtowny wzrost handlu w stosunku do wytwórczości krajowej sprawiły, że UE przeszła od pozycji eksportera netto do importera netto, a wskaźniki zależności importowej silnie wzrosły.

3.1. Produkcja w UE zmniejszyła się o 34% pod względem wolumenu i o 59% pod względem wartości, co przekłada się na głęboką zmianę w bilansie handlowym netto

Produkcja unijna (ilościowo) spadła z 812,1 mld sztuk (lub równoważnych jednostek) w 2003 r. do 534,6 mld w 2024 r. (-34,2%), a wartość produkcji zmalała z 16,07 mld EUR do 6,59 mld EUR (-59,0%). W efekcie, o ile w 2015 r. handel netto (eksport minus import) wynosił +1,34 mld EUR, w 2025 r. wzrósł do +2,92 mld EUR, ale zwiększył się także wolumen i wartość importu. W ujęciu relatywnym wskaźnik zależności od importu netto przesunął się z -2,5% (eksport netto) do +15,3% (import netto), co oznacza, że UE stała się importerem netto wyrobów tytoniowych i nikotynowych.

3.2. Wskaźnik zależności od importu netto przeszedł z –2,5% do +15,3%, a intensywność handlu mierzona stosunkiem obrotów do produkcji wzrosła z 9,3% do 70,2%

Intensywność handlu (suma eksportu i importu w stosunku do produkcji) wzrosła z 9,3% do 70,2%, a skłonność do eksportu (eksport jako % produkcji) z 6,0% do 49,9%. Dane te pokazują, że unijny rynek tytoniu stał się silnie zintegrowany z globalnymi przepływami – zarówno jako odbiorca, jak i dostawca produktów końcowych i półproduktów.

3.3. Wystąpienie szoków cenowych, takich jak skok cen importu z Chin o 547%, uwidocznilo podatność łańcucha dostaw na zakłócenia

Analiza zmienności i szoków wskazuje na kilka niepokojących zdarzeń. Ceny importu z Chin w 2022 r. wzrosły o 547% względem okresu bazowego, przy nieproporcjonalnie wysokim poziomie odchylenia (abnormality 293,3). Dla Tajwanu odnotowano skok ceny eksportowej o 32,4% w 2021 r., a dla Arabii Saudyjskiej gwałtowny spadek wolumenu eksportu w 2018 r. (-81,2%) przy jednoczesnej korekcie cen. Zmienność dostaw (współczynnik zmienności dla ilości) najwyższa była w przypadku importu z Bangladeszu (0,42), Chin (0,38) oraz eksportu do Arabii Saudyjskiej (0,64) i Egiptu (0,45). Takie wahania przy rosnącej koncentracji partnerów zwiększają ryzyko dla stabilności zaopatrzenia.

Wnioski

Handel UE wyrobami tytoniowymi i nikotynowymi w latach 2015–2025 uległ fundamentalnemu przeobrażeniu. Pojawienie się produktów nowej generacji (CN 2404) znacząco podniosło wartość wymiany i średnie ceny jednostkowe. Geograficznie nastąpiło przesunięcie punktów ciężkości – z Niemiec na rzecz Włoch, Polski, Rumunii, a po stronie dostawców zdominowały rynek Chiny. Jednocześnie kurcząca się produkcja unijna oraz rosnąca koncentracja dostaw i odbiorców zwiększyły zależność od importu i wrażliwość na szoki cenowe. Te tendencje każą z uwagą śledzić dalszy rozwój struktury handlu, zwłaszcza w kontekście bezpieczeństwa dostaw i regulacji dotyczących nowatorskich wyrobów nikotynowych.

Wygenerowano 2026-07-24 na podstawie danych z tradedashboard.eu

Raport wygenerowany maszynowo: przyspiesza analizę człowieka, choć czasami może ją wprowadzić w błąd. Nigdy nie może jej w pełni zastąpić.

Jeśli potrzebujesz porady dotyczącej europejskiej polityki handlowej lub reprezentacji Twoich interesów w Brukseli, nie wahaj się skontaktować ze mną pod adresem support@tradedashboard.eu. Znajdziesz moje CV pod tym adresem.